

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

463. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ, KTERÉ SE KONALO VE DNECH 26. A 27. KVĚTNA 2010

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nezbytnost uplatňovat integrovaný přístup k obnově měst (průzkumné stanovisko)

(2011/C 21/01)

Zpravodaj: **pan GRASSO**

Dne 2. prosince 2009 se španělské ministerstvo pro bytovou výstavbu, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodlo požádat jménem španělského předsednictví Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Nezbytnost uplatňovat integrovaný přístup při obnově měst.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. května 2010.

Na 463. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. května 2010 (jednání dne 26. května 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 87 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Město je v dnešní době systémem, který plytvá energií, ale je i hlavním faktorem změny životního prostředí. Proto je koordinovaný postup v rozhodnějším koncipování politik obnovy měst na evropské úrovni jedním z důležitých prostředků boje proti škodlivým emisím CO₂ a změně klimatu.

1.2 EHSV doufá, že bude vypracována strategie zásahů na úrovni měst či metropolitních oblastí, jejímž cílem bude obnova zanedbaných městských čtvrtí z hlediska výstavby, urbanistického, sociálního a environmentálního hlediska.

1.3 Tradiční nástroje územního plánování tomuto přístupu však zatím bohužel nevyhovují, a to i z toho důvodu, že se

města navzájem liší co do svého umístění, polohy a městských služeb, a proto nelze navrhnout univerzální řešení. EHSV tedy EU navrhuje, aby určila nástroje zaměřené na ukazatele kvality měst, které budou vycházet z mezních hodnot pro sociální, urbanistické a environmentální nedostatky, a zároveň indexy obnovy měst, s jejichž pomocí by bylo možné měřit výkonnost správy, míru úspěchu opatření a míru spokojenosti obyvatel.

1.4 V této souvislosti a vycházející z několika návrhů předložených v jiných stanoviscích EHSV doufá, že v zájmu prohloubení a rozšíření evropské diskuse o udržitelných městech bude přijat plán zřídit skupinu EU na vysoké úrovni pro rozvoj a udržitelnost měst ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 123.

1.5 EHSV se domnívá, že za účelem zahájení „nové městské obrody“, která by propůjčila větší váhu integrovanému modelu obnovy měst a postavila do popředí zájmu demografickou změnu, sociální soudržnost, přezkum hospodářské základny měst, přehodnocení přírodního dědictví, proces dematerializace, energetická města a biologickou rozmanitost, je nutná úzká spolupráce mezi různými úrovněmi správy (Komise, vlády, regiony, místní orgány) vyznačující se flexibilnějším a méně strnulým uplatňováním zásady subsidiarity a nejen hierarchickým rámcem pravomocí. Za tímto účelem vybízíme k propagaci tvorby tematických sítí mezi městy, které podpoří proces udržitelné obnovy měst.

1.6 Strategickým faktorem politických snah o obnovu měst v EU musí být zvýšení energetické účinnosti budov a infrastruktury, a to z důvodu výhod, které přináší v souvislosti se snížením poptávky po energii, a značného množství nových pracovních míst, která by tak v Evropě vznikla. EHSV doufá, že EU bude tyto cíle uskutečňovat díky rostoucí integraci s odvětvovými programy, které v současnosti dokončuje v následujících oblastech: inovační politika EU, dopravní politika EU na období 2010–2020 a plán SET (strategický plán pro energetické technologie). Navíc doufá v nárůst investic, a to prostřednictvím EIB, finančních nástrojů, které má k dispozici (JESSICA, JASPERS atd.), a podporováním účinných partnerství veřejného a soukromého sektoru.

1.7 Očekává se, že integrace mezi systémem udržitelné dopravy a energetickým systémem stmelí politiku obnovy měst. Tato integrační politika by navíc měla být podpořena financováním udržitelných dopravních sítí a alternativních energetických politik ze strany EU, neboť ty jsou nezbytné k obnově předměstí.

1.8 Dále doufá, že členské státy přijmou stimulační daňové politiky, které budou občany vybízet ke spolupráci s cílem přeměnit všechny budovy ve městě na zdroje energie.

1.9 EHSV vyzývá k podpoře kulturního rozvoje a podnikatelských akcí, především v oblasti malých a středních podniků, jež by umožnily nalezení inovačních řešení pro obnovu a vytváření „zelených pracovních míst“.

1.10 Dále je EHSV toho názoru, že k podpoře většího odpovědného zapojení občanů do provádění programů integrované obnovy měst je zapotřebí navázat dialog a provádět konzultace s komunitami uvnitř městských center, včetně žen, mladých lidí a občanů nejvíce ohrožených sociálním vyloučením. Ve spolupráci se sítěmi zastupujícími občany a odvětví je třeba zahájit reklamní kampaň na evropské úrovni propagující konkrétní možnosti úspor plynoucích z výroby čisté energie. Současná kampaň není dostatečně cílená a má k dispozici příliš málo prostředků.

1.11 Aby politiky obnovy evropských měst mohly konkurovat asijským megalopolím, musí být schopné sladit tradiční zpětnou přeměnu fyzických prostor s dematerializací umožněnou i telekomunikačními technologiemi, a zachovat tak životní prostředí a předejít tomu, že se města opět stanou polykači zeleně.

1.12 EHSV kromě toho považuje za strategicky významné zahájit důležitý proces vzdělávání vrstvy řídicích pracovníků s cílem zvýšit jejich odpovědnost, kreativitu a kvalifikaci. Záměrem je zvýšit jejich schopnost činit rozhodnutí při řízení politik vzdělávání a rozvoje měst v souladu s cíli udržitelného rozvoje, které si EU žádá. Zároveň EHSV zdůrazňuje účelnost spolupráce s GR REGION a doufá v její upevnění. Výbor nicméně považuje rovněž za nezbytnou vhodnost a nutnost posílit operační jádro, které je v GR REGION odpovědné za městské politiky, aby se urychlily postupy spojené s prováděním rozvojových programů, které Komise zamýšlí uskutečnit.

2. Úvod

2.1 Za posledních 10 let se diskuse o městských politikách v EU značně zintenzivnila a Lipská charta o trvale udržitelných evropských městech z května 2007 je jedním z nejvýznamnějších důkazů vůle členských států dohodnout se na společných strategiích a zásadách pro politiku rozvoje měst. Španělské předsednictví EU proto na toto téma navázalo, věnuje mu velkou pozornost a požádalo EHSV a Výbor regionů o jejich názor a příspěvky do diskuse u příležitosti neformálního setkání evropských ministrů.

2.2 Úvahy se týkají některých důležitých otázek, které je třeba ve městech vyřešit s pomocí politik obnovy měst, aby bylo na základě integrovaného přístupu dosaženo míry udržitelnosti měst, která bude odpovídat různým potřebám:

— energetická účinnost evropských nemovitostí, jejichž zastaralost je také zdrojem škodlivých emisí majících závažné dopady na kvalitu života ve městech. Dojde k podpoře tvorby pracovních míst a bude se stimulovat inovace a technologický rozvoj;

— větší sociální soudržnost prostřednictvím integrovaného programu obnovy zanedbaných městských čtvrtí s cílem uskutečnění sociální integrace, boje proti vyloučení, vzdělávání atd.;

— environmentální udržitelnost i díky obnově zanedbaných městských čtvrtí, přizpůsobení stávajících nemovitostí cílům energetické účinnosti, obyvatelnosti a přístupnosti s cílem zamezit zabírání dalších zelených ploch.

3. Integrované územní plánování měst

3.1 Ochrana životního prostředí na různých městských úrovních a zlepšení kvality života obyvatel musí být jedním z důležitých operačních cílů regionálních politik členských států a EU.

3.2 EHSV tímto stanoviskem zamýšlí potvrdit svůj souhlas s nutností vypracovat integrované politiky obnovy měst v rámci stanoveném strategickém programovém dokumentem EU 2020 a programovým dokumentem španělského předsednictví Rady Evropské unie ⁽²⁾.

3.2.1 EHSV schvaluje obsah dokumentu o EU 2020 a souhlasí se směry činnosti, které v něm jsou vytyčeny v souvislosti se skutečností, že politiky obnovy měst musí brát ohled na několik inovačních koncepcí:

— zlepšení lidských zdrojů, zejména co se týče potřeb starších lidí, míry integrace nových přistěhovalců, odstranění chudoby (zejména u dětí) a posílení mezigenerační solidarity;

— růst založený na znalostech;

— rozvoj participativní a kreativní společnosti;

— rozvoj konkurenceschopného a navzájem propojeného hospodářství usilujícího o sociální a ekologický trh.

3.2.2 EHSV je toho názoru, že programový dokument španělského předsednictví je v souladu s těmito koncepcemi tam, kde podle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod zamýšlí posílit cíl zaručit občanská práva a ochranu základních práv všem.

3.2.3 Tyto cíle podporují takovou koncepci obnovy měst, v níž je kladen důraz na vzájemný vztah mezi kvalitou prostoru a kvalitou integrace, tzn. obnovy otevřené všem občanům nezávisle na jejich rodném jazyce, původu či náboženském vyznání.

⁽²⁾ Pracovní dokument útvarů Komise *Konzultace o budoucí strategii „EU 2020“*, Komise Evropských společenství, Brusel, (KOM(2009) 647 v konečném znění, a *The Programme for the Spanish Presidency of the Council of the European Union 1 January - 30 June 2010: „Innovating Europe“*, španělské ministerstvo zahraničí a spolupráce, úřad státního tajemníka pro Evropskou unii, Imprenta Nacional Boletín Oficial del Estado, Madrid, 2010.

4. Některé urbanistické aspekty

4.1 V souladu se zásadami vyhlášenými ve výše jmenovaných dokumentech musí koncepce obnovy zohlednit systém významných změn ve formě a povaze měst ⁽³⁾:

— neustálé rozrůstání měst je spojené s vysokým zábořem ploch a zápornými úsporami z rozsahu;

— funkční rozdělení měst se rozpadá (historická centra, zanedbaná předměstí a průmyslové zóny jsou v kritické situaci);

— převažují v zásadě konzervativní řešení krizí, tzn. málo nápaditá a kreativní, ale především málo uzpůsobená globalizovanému světu;

— systém „funkcí“ se nahrazuje systémem „kontejnerů“, které je ve stejnorodých metropolitních oblastech třeba považovat za komplexní a rychle upadající oblasti;

— ztrácí se povědomí o hranicích města, které si sice uchovávají svůj správní charakter, nicméně mají tendenci ztrácet svůj zeměpisný, symbolický a politický smysl;

— dochází k vymítání zelených ploch kolem měst, což má za následek vážné ztráty pro biotickou produkci;

— prodlužuje se doba dojíždění do zaměstnání, což má negativní dopad na kvalitu života;

— městské oblasti, i ty tradiční, v dnešní době obvykle fungují jako uzavřený a specializovaný prostor (např. čisté „residenční“ čtvrti, tematické zábavní parky, vzdělání pouze ve školách nebo kampusech, kultura v muzeích a divadlech atd.). Uzavřený prostor umocňuje nadřazenost soukromí (ať již jako způsob života nebo jako právní pojem a praxe) na úkor potřeb společnosti.

4.2 Pojetí uzavřeného prostoru je třeba srovnávat s pojetím nekonečného prostoru, jehož vyjádřením jsou nemateriální vztahy, a proto pojetí času často nahrazuje pojetí fyzické vzdálenosti.

⁽³⁾ Vynikající pojednání o hlavních problémech transformace měst poskytuje publikace Massimo Cacciari, *La città*, Pazzini Stampatore Editore, Villa Verucchio (RN), 2004.

4.3 Obnova městských oblastí tak musí sladit tradiční zpětnou přeměnu fyzických prostor s dematerializací, která se projevuje nejvíce v telekomunikačních technologiích. Problémem, který je třeba řešit, je totiž dilema mezi myslí, která dnes funguje na bázi všudypřítomnosti, a tělem, které nemůže být neustále mobilní a bez kořenů, ale vyžaduje začlenění do kvalitního místa a prostoru.

4.4 Proces obnovy tedy bude výsledkem synergie a integrace tří rozměrů měst:

- město „agora“: zaměřené na jednotlivce s dokonalou harmonií mezi obydlím a městským prostředím, mezi sociální soudržností a hospodářským rozvojem;
- „glokální“ (globální/lokální) město: výsledek větší rovnováhy mezi globalizací a schopností co nejlépe využívat místních zdrojů a různých specifik a postojů;
- udržitelné město: schopné samo o sobě řešit problémy, které samo vytváří, aniž by je přenášelo na jiné nebo na budoucí generace.

5. Holistický model obnovy měst

5.1 Výbor doufá, že bude zahájena „**nová městská obroda**“⁽⁴⁾ vyznačující se:

- vyšší sociální soudržností;
- kulturní obrodou;
- přezkumem ekonomického základu měst s cílem čelit probíhající mohutné recesi;
- přehodnocením přírodního dědictví díky procesu dematerializace a růstu biologické rozmanitosti.

5.2 Politika založená na koncepci „nové městské obrody“ rozšiřuje význam Plánu evropské hospodářské obnovy v regionech a ve městech (EERP)⁽⁵⁾ tím, že potvrzuje

⁽⁴⁾ Richard Rogers, *Towards an Urban Renaissance*, Urban Task Force, Londýn, 2005. Dostupné na internetové stránce www.urbandtaskforce.org.

⁽⁵⁾ Evropská unie, Výbor regionů: Plán evropské hospodářské obnovy v regionech a ve městech, Brusel, 2008. Dostupný na internetové stránce <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/Pages/Library.aspx>.

významnou úlohu místních orgánů při překonávání krize jakožto strukturální skutečnosti, která má dopady nejen z hlediska hospodářské krize, ale i z hlediska přehodnocení veškerých zdrojů naší společnosti.

5.3 Tím by dostal konkrétní podobu integrovaný model obnovy měst jakožto prostorové vyjádření „**zeleného nového údělu**“⁽⁶⁾, v němž by holistický systém opatření v oblasti lidských, přírodních a materiálních zdrojů měl mít za významnou referenci novou definici bohatství opírající se nejen o akumulaci, ale v prvé řadě o úspory zdrojů a o zvyšování úrovně blahobytu občanů⁽⁷⁾.

Tento model předpokládá vedoucí úlohu místních orgánů, která usnadní aktivní zapojení místních občanů a hospodářských subjektů s cílem urychlit rozvoj trhů a ekologických technologií. Návrh skupiny na vysoké úrovni pro udržitelný rozvoj může usnadnit podporu a zvyšování počtu tematických sítí mezi městy (a to i středně velkých a malých), aby bylo možné tyto cíle uskutečnit.

6. Holistický systém opatření v oblasti obnovy měst zahrnuje:

6.1 Lidské zdroje

6.1.1 Je třeba harmonizovaně provázat cíl Lisabonské strategie vybudovat konkurenceschopnější společnost díky větším znalostem a větší kreativitě s cílem programového dokumentu EU 2020 tam, kde zdůrazňuje význam stimulace procesu soudržnosti prostřednictvím politik na podporu sociálně slabších skupin, zejména starších lidí, zvyšování míry integrace, zejména nových přistěhovalců, odstranění chudoby a větší mezigenerační solidarity.

6.1.2 EU vytvořila kulturní a praktický prostor:

- pro postupný „rozvoj společnosti“, aby k územnímu plánování měst měly přístup veškeré zainteresované strany: odborné profesní organizace (urbanistů, architektů, inženýrů atd.), podnikatelské svazy a bytová družstva;

⁽⁶⁾ Příslušnými dokumenty v této souvislosti jsou tyto: Wuppertal Institut, *A green new deal for Europe*, dále OSN (Environmental Programme), *Rethinking the Economic Recovery: A Global Green New Deal* a Worldwatch Institute pro nadaci Heinricha Bölla, *A green new deal dell'inglese new economics foundation, Toward a Transatlantic Green New Deal: Tackling the Climate and Economic Crises*.

⁽⁷⁾ Tím by byla na místní úrovni dána zelená doporučením uvedeným ve sdělení komise Radě a Evropskému parlamentu - Překročit HDP: měření pokroku v měnícím se světě, KOM(2009) 433 v konečném znění, k dispozici na internetové stránce <http://www.beyond-gdp.eu/>. Údaje se opírají o zprávu autorů Stiglitz, Fitoussi a Sen podporovanou EU z podnětu francouzské vlády. Zpráva je dostupná na internetové stránce <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>.

— pro rozvoj nových znalostí a zásadu kreativity na základě podpory nových forem výzkumu, vzdělávání se zapojením vysokých škol a díky stimulování forem kreativního územního plánování měst⁽⁸⁾. Nejlepším způsobem zvyšování účinnosti těchto nových iniciativ je podpora forem partnerství veřejného a soukromého sektoru.

6.1.3 Tyto politiky musí být přehodnoceny s cílem:

— podporovat postupy „řádné správy“ ve městech, včetně předměstských a venkovských oblastí, za účelem zvýšení ekonomické prosperity, ale i psychické, duševní a sociální pohody;

— vytvoření nových pracovních míst, zejména pro mladé a pro přistěhovalce, a rekvalifikace tradičních dělníků a úředníků, kteří kvůli stávající krizi přišli o práci. V tomto ohledu EHSV navrhuje podpořit vytvoření „uhlíkové armády“ související s udržitelnou obnovou měst.

6.1.4 Demografické prognózy naznačují, že v roce 2060 bude více než polovina obyvatelstva starší 48 let, vzniknou nové migrační proudy, zejména mladých lidí do měst za prací, bude pokračovat úpadek venkovských a znevýhodněných regionů. V tomto scénáři vývoje je třeba vzít na místní úrovni v úvahu:

— vývoj kultury, jež by vytvářela synergie mezi veřejnou a soukromou podnikatelskou sférou, umožňovala by rozvoj malých a středních podniků a stimulovala městské společnosti založené na participaci a kreativitě;

— vývoj mechanismů, jež by posilovaly dialog a konzultace s městskou komunitou včetně žen, mladých lidí a osob nejvíce ohrožených vyloučením;

— zlepšení životních podmínek dosažené inovačními řešeními udržitelného sociálního bydlení, zdravotní péče a vzdělávacího systému.

6.1.5 Nová pracovní místa, která by vznikla díky „zelenému novému údělu“ a snížení emisí, budou vyžadovat vzdělávací a osvětové politiky. Je třeba usilovat o:

— usnadnění přístupu k informačním platformám EU (v oblasti životního prostředí, účinného využívání energie, dopravy, hospodářství atd.);

⁽⁸⁾ Jan Jacob Trip, *Creative city development in the Lisbon strategy*, Technische Universiteit Delft, 2009. Xavier Vives, Lluís Torrens, *The strategies of european metropolitan areas in the context of the European Union enlargement*, Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, 2005.

— zapojení se do programu znalostních a inovačních společností Evropského technologického institutu (EIT) v zájmu zajištění rychlého přenosu nových technologií na místní úroveň;

— rozvoj účinné strategie šíření osvědčených postupů v oblasti integrace ekologických technologií do městských prostředí.

6.2 Přírodní zdroje

6.2.1 Převaha přírodních zdrojů nad materiálními je důvodem k naléhavému zkoumání „**metabolismu**“ měst, aby mohl být zahájen proces obnovy založené na úsporách surovin a likvidaci odpadu.

6.2.2 **Znalost „metabolismu“ měst** je významným nástrojem k dosažení cílů zlepšení kvality městského prostředí vytyčených v mezinárodních úmluvách a zaměřených na zachování životního prostředí (Kjóto, biologická rozmanitost, voda atd.) s cílem bojovat proti změně klimatu⁽⁹⁾.

6.3 Materiální zdroje

6.3.1 Vzhledem k probíhajícím transformacím **nesmí být přeměna měst prováděna na základě izolovaných, předem daných a omezených opatření** a musí být stále více zaměřena na rozvoj polyvalentních podmínek vyznačujících se kvalitou a rozmanitostí prostoru a vzájemným působením různých aspektů: pružnosti, „formovatelnosti“ a „přijímací kapacity“.

6.3.2 EHSV se domnívá, že při obnově budov a infrastruktur bude nutné přihlížet k rostoucí závažnosti ekologických omezení, k procesu integrace a ke stoupajícímu významu interaktivity.

6.4 Nemateriální zdroje

6.4.1 Evropská rada ve svém programu eEurope (1999), v Lisabonské úmluvě (2000) a v operačních programech strategie i2010 označuje informační společnost za hlavní faktor rozvoje EU. V důsledku toho chce Rada EU podporovat projekty na urychlení rozvoje společnosti schopné využívat možnosti, které nabízí elektronika a interaktivita. Za tímto účelem je třeba určit opatření umožňující všem evropským občanům vstoupit do digitálního věku a mít připojení k internetu, aby se vytvořila otevřená, inkluzivní a spolupracující společnost.

⁽⁹⁾ Rudolf de Groot, *Function-analysis and valuation as a tool to assess land use conflicts in planning for sustainable, multi-functional landscapes*, Landscape and Urban Planning 75 (2006), s. 175–186.

6.4.2 Pověřuje proto města úkolem přilákat znalosti, obnovit systém vztahů mezi veřejnou správou a občany a podporovat restrukturalizaci výrobních zařízení ⁽¹⁰⁾.

6.4.3 Je jisté, že investice do technologické inovace měst musí být rychlé a velké, neboť konkurence z východu je silná ⁽¹¹⁾.

7. Směrem k zelenému „novému údělu“ měst

7.1 Obnova měst je komplexní otázkou, ale aby byla účinná, musí pro ni být vytvořena strategie.

7.2 Nejnáléhavější otázkou je pravděpodobně úzká vazba mezi obnovou měst, jeho prostředím a problémem hospodářské krize. Proces obnovy měst je podle EHSV třeba chápat ve spojení se zásadami „zeleného hospodářství“ a jako příležitost k evropskému „zelenému novému údělu“ ⁽¹²⁾, jehož uskutečňování by mohlo spočívat v integraci různých typů měst: biotického města, materiálního města, digitálního města. Všechny typy by byly zaměřeny na posílení solidárnosti měst.

Z tohoto pohledu je třeba přehodnotit úlohu přirozeného životního prostředí jakožto výrobce zboží a poskytovatele služeb nezbytných k lidskému životu.

8. Biotické město

8.1 Posílení ekologické sítě

8.1.1 Výbor se domnívá, že je mimořádně důležité studovat města jako ekosystémy a zkoumat inherentní hodnoty přírodních infrastruktur (neboť poskytují např. čistou vodu a čistý vzduch, ochranu před větrem, úrodnou půdu, opylování), které jsou stěžejní technicky nahraditelné, nebo jen za velmi

⁽¹⁰⁾ World economic forum, *The Lisbon review 2002–2006*, k dispozici na internetové stránce www.weforum.org/pdf/gcr/lisbonreview/report2006.pdf;

Evropská komise, *i2010: Information Society and the media working towards growth and jobs*, k dispozici na internetové stránce http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/job_creation_measures/c11328_en.htm;

Fondazione Ugo Bordonì, *Dossier EU i 2010*, k dispozici na internetové stránce <http://www.fub.it/osservatorio/dossieruei2010/liniziativei2010>.

⁽¹¹⁾ Informace o zkušenostech s projekty *u-city* jsou dostupné na následujících stránkách:

MIT: <http://web.mit.edu/cre/research/ncc/casestudies.html>;

Milla digital: <http://www.milladigital.org/ingles/home.php>;

Tokyo: <http://www.tokyo-ubinavi.jp/en/about.html>;

Singapur: <http://www.itu.int/ubiquitous>;

Hongkong: <http://www.info.gov.hk/digital21/eng/strategy/2008/Foreword.htm>;

Arabianranta (Helsinki): https://www.taik.fi/en/about_taik/arabianranta.html.

⁽¹²⁾ Kapitola odkazuje na *New economic foundation, The green new-deal*, Londýn, 2009, k dispozici na internetové stránce www.neweconomics.org/projects/green-new-deal.

vysokých nákladů a s účinností, kterou nelze srovnávat s účinností biotických systémů.

8.1.2 Odhaduje se, že do roku 2050 ztratí Evropa dalších 11 % přírodních zdrojů, které byly k dispozici ještě v roce 2000 ⁽¹³⁾, a proto je třeba, aby veřejné orgány věnovaly zvláštní pozornost důsledkům tohoto jevu a navýšily investice do ochrany ekosystémů, rovněž těch městských.

8.2 Získávání energie z obnovitelných zdrojů

8.2.1 **Města mají strategický význam pro rozvoj obnovitelné energie.** Technologické zlepšení a technologická obnova zařízení na vytápění a chlazení, která **představují 40–50 % celosvětové poptávky po energii**, jsou totiž prioritou evropské politiky zlepšení energetické účinnosti 20-20-20 (omezení skleníkových plynů o 20 %, snížení spotřeby energie o 20 % a zvýšení využívání obnovitelných zdrojů energie o 20 %).

8.2.2 Větší množství energie vyráběné z obnovitelných zdrojů, které předpokládá plán SET (strategický plán pro energetické technologie), je velmi důležité z hlediska zaměstnanosti. Městská společenství by tedy měla být prvním příjemcem nových technologií, a v tomto směru jsou velmi účelná rozhodnutí Rady a Evropského parlamentu financovat plán SET.

9. Materiální město

9.1 Zlepšení energetické účinnosti budov

9.1.1 **Zvýšení energetické účinnosti budov a infrastruktur je pro obnovu měst v EU strategickým faktorem.** Díky novým technologiím je potenciální zvýšení účinnosti značné a do roku 2050 by bylo možné snížit poptávku po primární energii přibližně o 300 exajoulů, což by znamenalo snížení o 20 až 25 mld. tun CO₂ za rok. Roční investice do technologií na zvyšování energetické účinnosti činí v současnosti v EU přibližně 60 mld. EUR.

9.1.2 V roce 2005 se v jedné studii Evropské komise odhadovalo, že by díky investicím nezbytným pro 20 % úsporu energie mohl být vytvořen 1 milion pracovních míst (přímých a nepřímých). Obory, v nichž dojde k úsporám, jsou: osvětlení budov, kancelářská zařízení, domácí spotřebiče, kombinovaná výroba tepla a elektřiny.

⁽¹³⁾ Evropská komise, *The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB)*. K dispozici na internetové stránce <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/>.

9.1.3 EHSV doufá, že cílem nebudou pouze úspory energie, ale i přeměna všech budov na zdroje energie („every building a power station“).

9.1.4 V příštích letech to bude znamenat značné investice do výzkumu a úsilí o změnu způsobu výstavby měst prostřednictvím optimalizace jejich metabolismu díky využívání inovačních materiálů a uplatňování stále důmyslnějších logistických řešení stavenišť.

9.1.5 Obnova budov vyžaduje synergie na úrovni financí a politik globální spolupráce, neboť:

- ztráta konkurenceschopnosti by měla negativní dopad na zaměstnanost;
- musí soutěžit s mezinárodními systémy (zejména systémy asijskými, které jsou v silném rozmachu), a **proto je na obnovu třeba pohlížet i jako na základ pro vývoz;**
- **do tohoto procesu musí být zapojeny evropské země s nižšími příjmy;**
- **nesmí být oddělována od problematiky sociálního bydlení, která se týká milionů evropských občanů.**

9.2 Integrovaný systém infrastruktury

9.2.1 V dokumentech EU pojednávacích o sociální soudržnosti se zdůrazňuje význam integrace veškerých infrastruktur, což je koncepce, která přesahuje rámec pouhého zajištění dobrého spojení s regiony. V Evropě jsou na modernizaci sítí vyčleněny do roku 2020 investice přesahující 600 mil. EUR, z nichž 90 mil. EUR bude určeno na „inteligentní infrastruktury“.

9.2.2 Také koncepce integrované infrastruktury musí být významným cílem obnovy měst a musí zahrnovat přístup:

- ke službám jako zdravotní péče, vzdělání a udržitelná energie, které budou díky telekomunikačním sítím interaktivní, jako je tomu v případě telemedicíny a distančního vzdělávání;
- k dopravním systémům, jejichž udržitelná integrace vyžaduje posílení železničních spojení, vodních cest, přístupu k letištím, a dále rozvoj intermodálních dopravních řetězců a vyspělých systémů řízení dopravy a posílení stezek pro cyklisty a chodce. Integrovaný dopravní systém je přínosem pro urbanistickou politiku zaměřenou na zamezení disperze osídlení, a tím na snížení nákladů na energii a sociálních

nákladů spojených s dojížděním do zaměstnání a s obchodními transakcemi;

- k udržitelnému systému dopravy sladěnému s účinným energetickým systémem, neboť ten stmeluje politiku obnovy měst v EU, z níž by měly být prioritně financovány účelové sítě udržitelné dopravy a energetické sítě na předměstí, kde musí dojít k obnově;
- k energetické síti. Růst odvětví dopravy na elektrický pohon (viz směrnice o obnovitelných zdrojích energie), telekomunikačních sítí a počítačů vede k exponenciálnímu růstu spotřeby energie, a proto je nutné vytvořit inteligentní distribuční síť, která umožní minimalizaci ztrát, zvýšení účinnosti, přizpůsobení vývoji potřeb a absorpci nadbytečné množství energie vyrobené ze solárních zdrojů. Kromě toho je třeba podpořit vytvoření městské sítě dobíjení elektřiny a vodíku zásobované z místních obnovitelných zdrojů;
- k telematickým sítím, zejména širokopásmovému internetu, který je již v dnešní době v podnicích i rodinách nutností.

10. Digitální město

10.1 Účelem vysoce interaktivních městských platform, které se vytvářejí s pomocí komunikačních technologií nové generace, je urychlit proces obnovy měst a zavést významné inovace, jejichž cílem je:

- odstranit dominantní postavení silničních infrastruktur ve prospěch synergií mezi silnicemi, GPS a počítači a vytvořit síť, která umožní zavést interaktivní logistické systémy, propojit obydlí se světem, čímž se rozšíří jejich funkce a díky propojení se přemění v pracoviště, místa odpočinku, péče atd.;
- spojit nabídku veřejných služeb se službami soukromými. To povede k přebudování „platform“ veřejné správy (stavební povolení, katastr, daně ...), aby byly interaktivně přístupné podnikům, domácnostem či kapesním počítačům občanů;
- dosáhnout značného pokroku v poskytování zdravotnických služeb za podstatně nižších nákladů. Nové síťové technologie, zmenšování rozměrů přístrojů a jejich přenosnost umožňují monitorovat nejdůležitější životní funkce z prostředí domova a poskytovat péči online;
- snížit nerovnováhu ve vztazích mezi občany a odborníky (techniky, lékaři, politiky atd.) s cílem rozvíjet tradiční hierarchickou strukturu vztahů směrem k novým strukturám spolupráce;

— aktivně monitorovat celý městský životní cyklus s cílem dosáhnout značných úspor při řízení městských zdrojů.

11. Solidární město

11.1 Doposud zkoumané faktory jsou sice důležité, ale jsou pouhým nástrojem procesu obnovy měst, jehož hlavním cílem je zvýšit sociální soudržnost při respektování již několikrát zmiňované základní zásady našeho evropského společenství.

11.2 Zvýšení sociální soudržnosti vyžaduje obnovu systémů řízení na všech úrovních, od úrovně Společenství až po místní úroveň, aby bylo možné čelit komplexnosti a rozmanitosti vztahů, které utvářejí naši společnost. Tím dojde ke změně v řetězci vztahů z hlediska přístupu spolupráce, snížení nerovnováhy a rozvoje koncepce vedení.

11.3 Přístup spolupráce: je založen na udržitelném řízení s cílem umožnit všem zájemcům účastnit se rozhodování. Tento přístup vznikl zakládáním občanských fór a díky rozvoji interaktivních technologických nosičů zvýšil jejich možnosti. Lze ho výstižně charakterizovat mottem americké akademie veřejné správy (National Academy of Public Administration) „Ask not what your country can do for you; ask what we can do together“ [Neptej se, co pro tebe tvá země může udělat, ale čeho můžeme společně dosáhnout.] ⁽¹⁴⁾.

11.4 Snížení nerovnováhy: možnost přístupu ke stále účinnějším znalostním systémům v reálném čase a možnost diskutovat v reálném čase zmenšuje vzdálenost mezi těmi, kdo disponují znalostmi, a těmi, kdo jich dříve pasivně využívali. Tím se mění vztahy mezi lidmi, ale i význam městských oblastí, které se stávají katalyzátory nových vztahů (např. ambulance/první pomoc se přesunují z nemocnic do stanic metra, supermarketů apod.).

11.5 Rozvoj koncepce vedení: rozpad systému vztahů a rozvoj příležitostí spolupráce vyžaduje nové úkoly pro veřejné zastupitele, kteří zároveň musí mít schopnosti vůdců a prostředníků.

11.6 Značné posuny v systému vztahů otevírají možnosti zásadním změnám v modelech organizace zejména v případě místních orgánů. Tendence je tato: přechod od typických opatření strategických plánů k vytváření společných platform, které jsou typické pro udržitelné řízení. Model platformy, který byl v EU již testován v souvislosti s organizací výrobních a znalostních odvětví, by byl rozšířen za účelem vybudování husté sítě vztahů, do nichž by byli zapojeni všichni zájemci z městských prostředí, což by podpořilo politiku subsidiarity mezi slabšími a silnějšími společenstvími. Lze při tom hovořit o:

- platformě pro rozvoj společnosti určené k zahrnutí širšího spektra zájemců a konsorcií místních společenství;
- znalostní platformě určené k rozvoji inovačních politik v oblasti znalostí a výzkumu a k podpoře kreativní obnovy měst;
- technologické platformě určené k poskytování různého know-how nezbytného pro zahájení a řízení inovačních procesů;
- platformě zdrojů určené k:
 - přípravě inovačních finančních nástrojů na základě spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem na bázi programů JESSICA a JASPER;
 - přijetí opatření finanční politiky, která budou mít pozitivní vliv na rovné příležitosti a podpoří občany s nízkými příjmy tak, aby byli zapojeni do komplexních strategií obnovy měst;
 - vypracování účetních metod určování ekonomické hodnoty zboží a služeb za účelem zjištění nákladů na získávání přírodních zdrojů a na likvidaci. Cílem je začít provádět daňovou politiku usilující o zamezení plýtvání s primárními zdroji. Příjmy, které by se tím měly získat, by měly být určeny k investicím do sociálně slabých vrstev obyvatelstva.

V Bruselu dne 26. května 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ K dispozici na internetových stránkách <http://www.collaborationproject.org/display/home/Home>.